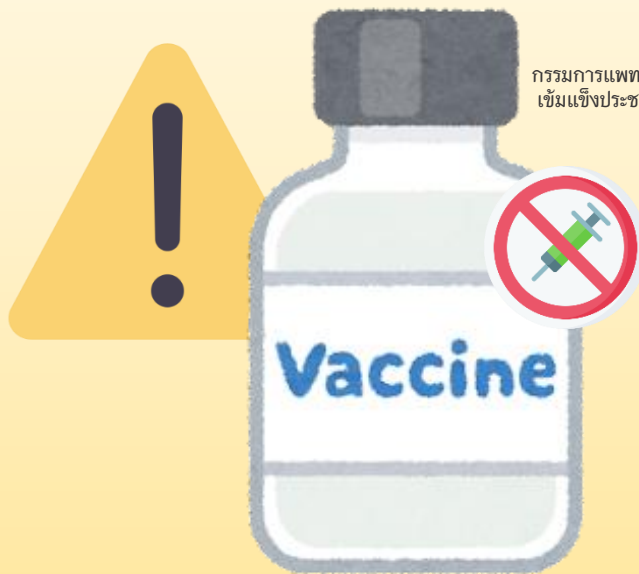

วัคซีนสำหรับผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ (ตอนที่ 5)

ข้อควรระวัง ข้อห้ามใช้ และผลข้างเคียงจากวัคซีน

บทความโดย
พศ.นพ.พิสนธิ์ จงตระกูล
กรรมการแพทยสภา และ ประธานคณะทำงานสร้างความ
เข้มแข็งประชาชนด้านการใช้อย่างสมเหตุผล (สยส.)

หมอชวนรู้

The Medical Council of Thailand

tmc.or.th

วัคซีนสำหรับผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ (ตอนที่ 5)

ข้อควรระวัง ข้อห้ามใช้ และผลข้างเคียงจากวัคซีน

วัคซีนแต่ละชนิดมีข้อควรระวัง ข้อห้ามใช้ และผลข้างเคียงที่แตกต่างกัน เพื่อความปลอดภัยในการรับวัคซีน ควรศึกษาให้เข้าใจก่อนเข้ารับวัคซีนแต่ละชนิด

ข้อห้ามใช้สำหรับวัคซีนชนิดเชื้อมีชีวิตอ่อนฤทธิ์ (เชื้อเป็น)

เชื้อเป็นในวัคซีนอาจก่อให้เกิดโรคได้ในผู้มีภูมิคุ้มกันต่ำหรือบกพร่อง เช่น วัคซีนงูสวัดชนิดเชื้อเป็นอาจทำให้ไวรัสงูสวัดเพิ่มปริมาณในร่างกาย และแพร่กระจายไปยังอวัยวะต่าง ๆ ทั่วร่างกาย เช่น ทำให้เกิดการติดเชื้อที่ปอด ตับ และสมอง

ห้ามใช้วัคซีนชนิดเชื้อมีชีวิตอ่อนฤทธิ์ (เชื้อเป็น) ในกรณีดังต่อไปนี้

1

ผู้มีภูมิคุ้มกันต่ำหรือบกพร่อง เช่น ผู้ป่วยโรคเอชไอวี /เอดส์ มะเร็งเม็ดเลือดขาวชนิดเรื้อรัง มะเร็งต่อมน้ำเหลือง เป็นต้น

2

ผู้ได้รับยากดภูมิคุ้มกัน เช่น คอร์ติโคสเตียรอยด์ชนิดกินหรือฉีด ในขนาดสูง ยาเคมีบำบัด ยากดภูมิคุ้มกันที่ใช้ในการปลูกถ่ายอวัยวะ เป็นต้น

3

หญิงมีครรภ์

4

สตรีให้นมบุตร

5

ผู้กำลังเป็นวัณโรคที่โรคยังไม่สงบ

6

เพิ่งได้รับเลือด อิมมิวโนโกลบูลินหรือผลิตภัณฑ์ที่มีแอนติบอดีเป็นส่วนประกอบ

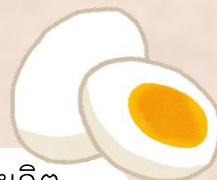
วัคซีนสำหรับผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ (ตอนที่ 5)

ข้อห้ามใช้ทั่ว ๆ ไปของวัคซีนชนิดต่าง ๆ

ห้ามใช้วัคซีนแต่ละชนิด ในกรณีดังต่อไปนี้

1 มีประวัติแพ้วัคซีนชนิดนั้น ๆ อย่างรุนแรง

2 มีประวัติแพ้ส่วนประกอบของวัคซีน ได้แก่ แพ้ไข่ ซึ่งกระบวนการผลิตวัคซีนบางชนิดใช้วิธีเพาะเลี้ยงเชื้อในเซลล์ของไข่ไก่ เช่นวัคซีนไข้วัดใหญ่ โรคพิษสุนัขบ้า อีสุกอีใส และไข้เหลือง เป็นต้น

3 มีประวัติแพ้ส่วนประกอบของวัคซีน ได้แก่ นีโอมัยซิน ซึ่งเป็นยาปฏิชีวนะที่ใช้ในการป้องกันการปนเปื้อนของแบคทีเรียในกระบวนการผลิตวัคซีน เช่น วัคซีนหัด หัดเยอรมัน คางทูม โปลิโอชนิดกิน และไข้เหลือง เป็นต้น

4 กำลังเจ็บป่วยรุนแรง เช่น มีไข้สูง

ผลข้างเคียงโดยทั่วไปของวัคซีน

หลังได้รับวัคซีนอาจเกิดอาการไม่พึงประสงค์หรือผลข้างเคียง ซึ่งส่วนใหญ่มีอาการไม่รุนแรงและหายได้เอง ผลข้างเคียงที่รุนแรงมีโอกาสพบได้น้อยมาก หากมีอาการรุนแรงหรือไม่หายไปควรกลับไปพบแพทย์

ผลข้างเคียงของวัคซีนโดยทั่วไป ที่อาจพบได้มากกว่า 1 ใน 10 ราย

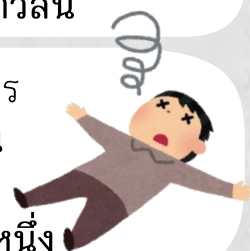

1 ปวด บวม เจ็บบริเวณที่ฉีด

2 มีไข้ต่ำ ๆ อ่อนเพลีย ปวดศีรษะ ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ปวดข้อ ท้องเสีย เหนื่อย หนาวสั่น

3 เป็นลม ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ในผู้ที่กลัวการฉีดวัคซีน กลัวเข็ม หรือกลัวการเห็นเลือด โดยเฉพาะในวัยรุ่นและผู้ใหญ่อายุน้อย จึงไม่ควรฉีดวัคซีนให้กับบุคคลเหล่านี้ในทำนองนี้ แต่ควรให้อยู่ในท่านั่งหรือนอน เพื่อป้องกันอันตรายจากการล้ม หลังการฉีดควรเฝ้าดูอาการระยะหนึ่ง

วัคซีนสำหรับผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ (ตอนที่ 5)

ผลข้างเคียงที่รุนแรงของวัคซีนแต่ละชนิด ซึ่งมีโอกาสเกิดได้น้อยมาก

ผลข้างเคียงที่รุนแรง	วัคซีน
กล้ามเนื้อหัวใจอักเสบ เยื่อหุ้มหัวใจอักเสบ ทำให้เกิดอาการหายใจลำบาก ใจสั่น หรือเจ็บหน้าอก ซึ่งอาจนำไปสู่การเป็นอัมพฤกษ์ อัมพาต หัวใจวาย หัวใจล้มเหลว หรือเสียชีวิต	วัคซีนเอ็มอาร์เอ็นเอสำหรับโรคโควิด 19 (Pfizer-BioNTech, Moderna)
อุบัติการณ์ 1 ต่อ 5,000 ถึง 1 ต่อ 20,000 เข็ม เกิดได้บ่อยขึ้นในเพศชาย อายุน้อยกว่า 30 ปี	
กลุ่มอาการหลอดเลือดอุดตันและเกล็ดเลือดต่ำ ทำให้มีจุดหรือจ้ำเลือดตามผิวหนัง ปวดศีรษะรุนแรง สับสน ชัก แขนขาอ่อนแรงครึ่งซีก เห็นภาพซ้อน หายใจลำบาก ปวดท้องรุนแรง ชาบวมและเจ็บ ซึ่งเป็นผลจากการอุดตันของเส้นเลือดที่สมอง ปอด ช่องท้อง และเส้นเลือดดำใหญ่ที่ขา ซึ่งอาจทำให้พิการหรือเสียชีวิตได้	วัคซีนเวกเตอร์ไวรัสสำหรับโรคโควิด 19 (AstraZeneca, Johnson & Johnson/Janssen)
อุบัติการณ์ 1 ต่อ 100,000 ถึง 1 ต่อ 250,000 เข็ม เกิดได้บ่อยขึ้นในผู้ที่มีอายุน้อย	
กลุ่มอาการกลุ่มอาการกิลแลง-บาร์เร (โรคที่มีอาการอักเสบของปลอกหุ้มของเส้นประสาทส่วนปลายหลายเส้นอย่างเฉียบพลัน) ทำให้มีอาการแขนขาอ่อนแรงทั้งสองข้าง ปวดหลัง ปวดร้าวไปตามเส้นประสาท หัวใจเต้นเร็ว หายใจลำบาก เห็นภาพซ้อน	วัคซีนไขหวัดใหญ่
อุบัติการณ์ 1 ถึง 2 ต่อ 1,000,000 เข็ม	
เป็นลม ซึ่งอาจล้มลงและร่างกายส่วนต่าง ๆ ได้รับการบาดเจ็บ	วัคซีนมะเร็งปากมดลูก
อุบัติการณ์ 7.8 ต่อ 100,000 เข็ม พบได้บ่อยเป็นพิเศษในวัยรุ่น	
ชัก ซึ่งอาจเป็นการชักเกร็งหรือชักกระตุกหมดความรู้สึกขณะชัก หยุดหายใจชั่วขณะ จนอาจมีริมฝีปากเขียว	วัคซีนรวมบาดทะยัก คอตีบ ไอกรณ
อุบัติการณ์ 1 ต่อ 14,000 ถึง 1 ต่อ 16,000 เข็ม	
เกล็ดเลือดต่ำ ทำให้มีจุดหรือจ้ำเลือดตามผิวหนัง เลือดออกหยุดยาก	วัคซีนรวมหัด หัดเยอรมัน คางทูม
อุบัติการณ์ 1 ต่อ 30,000 เข็ม	
ลำไส้กลืนกัน ทำให้มีอาการปวดท้องอย่างรุนแรง ท้องอืด อาเจียน อาจถ่ายอุจจาระมีเลือดปน ผื่นง้ำลำไส้ขาดเลือด ลำไส้ทะลุทำให้เยื่อช่องท้องอักเสบติดเชื้อ นำไปสู่การติดเชื้อในกระแสเลือดได้	วัคซีนโรว์ต้า
อุบัติการณ์ 1 ต่อ 20,000 ถึง 1 ต่อ 100,000 เข็ม	

วัคซีนมีคุณอนันต์ ช่วยป้องกันโรคร้าย ลดความทุกข์ทรมานและความพิการจากโรค รวมทั้งเพิ่มโอกาสการมีอายุที่ยืนยาว ผลข้างเคียงที่พบมักไม่รุนแรงและหายได้เอง มีส่วนน้อยมากที่เกิดผลข้างเคียงรุนแรง